

Erozija verodostojnosti

V letošnjih številkah Gozdarskega vestnika so trije moji prispevki povzročili odziv bralcev. Na vsebinski ravni nisem videl razlogov za oglašanje, saj sem iz načina odmevanja ugotovil, da tega pravzaprav nihče ne pričakuje. Avtorji se namreč niso posvetili vsebinski razpravi, ampak so predvsem izražali svoja stališča, ki jih bom v nadaljevanju analiziral z vidika verodostojnosti.

Najprej se je oglasil diplomirani inženir gozdarstva Alojz Pucko (Rezultati ankete o poznavanju gozdov in gozdarstva v javnosti, GozdV, 3, 1998). Odgovoril je na moje pripombe na njegov prispevek o rezultatih ankete o poznavanju gozdov in gozdarstva v javnosti. V svojem odmevu sem namreč pokazal na metodološke napake pri izvedbi javnoimnenske ankete, ki jo je Pucko vodil in zaradi katerih so rezultati in zaključki skoraj neuporabni. Tudi napačni rabi pojmov in spornemu navajanju zakonodaje se v svoji kritiki nisem mogel izogniti. Kolega Pucko ni polemiziral z mojimi vsebinskimi ugotovitvami, ampak je odgovoril, da so se pomanjkljivosti (!), ki sem jih omenil, zavedali že pred izvedbo ankete, vendar so po njegovem mnenju z anketo dosegli svoj namen, saj so z objavami v časopisu in radiu 'razburkali' laično javnost. Nekoliko nenavadno je, da državni uslužbenci zavestno 'razburkajo' laično javnost s podatki, ki so jih dobili z vnaprej znano nepravilno rabo metod. Malo manj prizanesljivi mediji bi to ravnanje lahko celo imenovali zavajanje javnosti. Na srečo je bila Puckova akcija v tedanjem času politično všečna (polemika o vračanju cerkvenih gozdov), pa so jo (dokaj pristranski) mediji hvaležno nekritično uporabili. Vsekakor pa se ob Puckovih stališčih poraja najmanj vprašanje o razumevanju vloge stroke v njegovem delovnem okolju. In s tem seveda verodostojnosti stroke in kar je lahko še pomembneje, organizacije, ki je akcijo izpeljala.

Drugi odmev je prispeval magister Franc Ferlin (Uspešnost novega sistema sonaravnega gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji, GozdV, 4, 1998). Oglasil se je na mojo kritiko njegovega članka o oceni uspešnosti novega sistema sonaravnega gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji. V svojem prispevku sem utemeljil vrsto metodoloških pomanjkljivosti in napačno rabo pojmov, ki zelo omejujejo uporabno vrednost prispevka. V svojem odgovoru je magister Ferlin navedel vrsto stališč, med katerimi je za opis njegovega razumevanja razis-

kovalnega dela najpomembnejše tisto, ki se nanaša na moje pripombe o sporni rabi vzročno - posledičnih zvez. Vprašal se je, ali bi morda morali zaradi morebitnih togih kriterijev strokovno-znanstvene analitike v obravnavi prezreti ekološki del (pri katerem so vzročno posledične zveze najmanj raziskane). Namesto tega naj bi preiščeno (!) uporabljali podatke, ki so na voljo. Zdaj se lahko tudi mi vprašamo, katere metode uporabljajo raziskovalci, ki niso zavezani uporabi 'togih' raziskovalnih metod, ki po definiciji opredeljujejo raziskovalno dejavnost. V medicini imenujejo del medicine, ki zavrača 'toge' znanstvene metode (ortodoksne, uradne) medicine alternativna medicina. Imamo torej v Sloveniji alternativno gozdarsko raziskovalno dejavnost, ki ne priznava meril znanosti kot svojih edinih meril? Kakšna je verodostojnost 'alternativnih' raziskovalcev v gozdarstvu? In stroke, ki bi uporabljala njihove izsledke.

Tretji odmev, ki sem ga bil deležen, je prispevek diplomiranega inženirja gozdarstva Boštjana Pihlerja (Pismo poglavarja Seattla in okoljska etika, GozdV, 5-6, 1998). Oglasil se je v zvezi z mojim prispevkom, v katerem sem pokazal, kako okoljevarstveniki zlorabljajo tradicijo in kulturo severnoameriških Indijancev za manipuliranje z ljudmi in doseganje svojih ciljev. Zdi se, da ga niso motile trditve, da domnevno pismo indijanskega poglavarja ni avtentično. Nasprotno, z vprašanjem je celo izrazil stališče, da ni nič narobe, če z razširjenimi rokami sprejemamo indijanske misli. In pri tem je v podkrepitev svojih stališč, meni nič tebi nič, celo navedel misel iz izmišljenega pisma indijanskega poglavarja. Očitno je, da mu dejstva niso pomembna. Sprašujemo se, ali bodo okoljevarstveniki (gozdarski strokovnjaki?) začeli navajati misli, ki jih je svojim Indijancem v usta položil Karl May, če se bodo le vključevale v ustrezne projekte? Ali modrosti staroselcev z Ljubljanskega barja, ki jih je v Bobrih upodobil Janez Jalen? In spet se srečamo z vprašanjem verodostojnosti avtorja in dejavnosti, ki sprejme tak pristop.

Trikrat smo se srečali s pojmom verodostojnosti, ki je opredeljena (Nastran Ule, M., Temelji socialne psihologije, 1997) kot lastnost posredovalca informacij (komunikatorja), ki mu jo podeljujejo prejemniki sporočil zaradi prepričanja o resničoljubnosti, dobri informiranosti in zanesljivosti njegovih virov informacij.

Stališča in odmevi

Prejemniki informacij pričakujejo od verodostojnega komunikatorja 'fair argumente' pri predstavljanju stališč. Komunikatorji posredujejo informacije, ker pričakujejo določen učinek. Uspešen komunikator pripravi prejemnike svojih sporočil, da mu sledijo in s tem spreminja družbeno ali fizično okolje, kar je ena izmed osnovnih opredelitev dejavnosti politike. Verodostojnost pa ni edina značilnost uspešnega komunikatorja, ampak so to še privlačnost, jasnost njegovih nanier in socialna moč, ki mu jih podeljuje prejemniki, npr. javnost. Razmerje med vsemi komponentami je v vsakodnevnem komuniciranju različno. Politiki uporabljajo predvsem privlačnost in socialno moč, pomanjkanje resnicoljubnosti pa je javnost sprejela že za skoraj samoumevno. Tukaj naj bi nastopili strokovnjaki, od katerih se pričakuje predvsem verodostojnost, saj naj bi se vključevali v družbeni dialog zaradi posredovanja dejstev in resnice. Ostala področja so prepuščena politikom. V gozdarstvu opazamo vedno večji poudarek na privlačnosti (všečnosti) vsebin komuniciranja in rabi socialne moči, ki jo imajo gozdarski strokovnjaki zaradi formalne izobrazbe in seveda socialnega položaja v procesu odločanja. Iz odgovorov avtorjev, ki sem jih navedel, je opazen zavesten odmik od resnicoljubnosti kot tudi prizadevanja za zanesljivost trditev. Ne moremo pa jim oporekati trenutne privlačnosti idej v javnosti, pa naj si bo to ali prizadevanje za javni interes, povečevanje sonaravnega ravnanja ali etno (eko) romanticizem. Na kratek rok je tako mogoče doseči določene cilje, dolgoročno pa pomeni erozijo verodostojnosti, ki jo politiki z ustreznimi prijemi lahko popravijo do naslednjih volitev. stroka pa na mnogo daljši rok.

S spremembo političnega sistema v Sloveniji po koncu osemdesetih let se je spremenil sistem odločanja, v katerem bi morali imeti politika in stroka ločeni vlogi, če želimo preglednost in primerno strokovnost odločitev. Vlogi se seveda dopolnjujeta, vendar je odgovornost točno opredeljena. Politiki so odgovorni za politične odločitve, ki po že omenjeni definiciji povzročajo (ne)spreminjanje družbenega ali fizičnega okolja, strokovnjaki pa za ustrezno posredovanje in rabo dejstev in znanstvenih spoznanj. Tudi za rabo v političnih odločitvah. Strokovnjaki se bodo morali odločiti, ali bi bili radj strokovnjaki, državni uradniki, raziskovalci, znanstveniki (in se torej podredili zgolj in izključno stroki in spoznavnim metodam znanosti) ali pa politiki oziroma ideologi (in bodo uporabljali metode politike). Ne morejo pa biti politiki, ki se skrivajo pod imenom stroke - znanosti, prav to bi lahko dolgoročno ali celo kmalu pripeljalo v erozijo zaupanja v gozdarsko stroko.

Opomba: Gozdarstvo ni edina stroka, ki bi lahko imela težave z verodostojnostjo. Vse, ki jih zanima problem verodostojnosti raziskovalnega in posredno tudi strokovnega dela vabim, da si preberejo prispevke Pravica do subjektivne presoje zgodovinskih dejstev (A. Bajt) in Le relevantni eksperimenti in podatki (J. Zupan) v prilogi Znanost časnika Delo 11. novembra 1998. Oba prispevka je povzročila zahteva nekaterih zgodovinarjev do pravice subjektivne presoje zgodovinskih dejstev in sta začetek zanimive in koristne polemike, ki se je nadaljevala tudi v vsaj naslednjih treh številkah omenjene priloge. Polemika je poučna, ker ni omejena zgolj na zgodovinsko področje.

Mag. Milan Šinko

Društvene vesti

Gozdovi in gozdarstvo Slovenije

Že dalj časa se je kazala potreba po publikaciji, v kateri bi tujcem predstavili slovenski gozd. Ker bo Slovenija ob koncu januarja in začetku februarja 1999 gostitelj Evropskega gozdarskega tekmovanja v nordijskem smučanju - EFNS, smo naš gozd in gozdarstvo udeležencem iz Evrope tudi dejansko obvezni predstaviti.

V četrti številki letošnjega letnika Gozdarskega vestnika je bil tako objavljen natečaj za fotografijo za zgibanko Slovenski gozd. Prispeli so številni posnetki gozda in gozdnate krajine in za tisk jih je bilo izbranih trideset. Kljub ponovnim pozivom in iskanju, so bila določena območja zelo skromno zastopana (Štajerska, Koroška, Prekmurje). Kritika naj bo vzpodbuda fotografom iz teh območij za v bodoče. Poleg vsebine je bila pri izboru pomembna tudi kvaliteta posnetka. Avtorji fotografij bodo o izboru obveščeni z izidom knjižice. Namesto zgibanke bo v decembru letos izšla knjižica Gozdovi in gozdarstvo Slovenije na 24 straneh formata A4.